

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AD sa[n]ctissimu[m] || dominu[m] nostru[m] Leone[m]
papam || decimu[m]. Ac diuu[m] Maxemilianum
Imperatorem || semper augustu[m]. APOLOGIA ... || Iacobi
hochstraten. Artiu[m] & sacre theolo=||gi[a]e ...**

Hoogstraten, Jacobus van

Coloniae, 1518

Cap[itu]l[u]m decimu[m] declara[n]s Capnione[m] delirasse circa
intellige[n]tia[m] ei[us] q[uod] e[n]scrutari scripturas

urn:nbn:de:hbz:466:1-34634

S. vii. Cui igitur (sicuti iam vides) iuxta mentem sanctorum. quod solum illud putatis. adaptari sacris litteris verissime quod ait. imo et beat. quod te o Capnion singulariter mirabilis theologum promouere potuit. ut ea extraneam. tam absurdam denique et hereticam. ex hoc solum. putatis. eliceret expositionem. Assentiendo dominum christum per solum putatis. scripturas in Biblia et in libris diuinitus Rabinorum. illicque loci non sacras litteras. verum Rabinorum traditiones. saluatore in sui testimonium aduertit citauisse

Ex hoc christi putatis. Capnion hereticam extorsit expositionem.

S. viii. Deinde quod et tertio tuam expositionem coloribus iam depictam suis. super tremula nimis collocasti arundine. ea de illa ductio. Et inaniter extrahendo Si neque sacrum spectes euangelium. utique intuebere in hoc euangelii loco. de sacris litteris nullam christum ante habuisse mentem. sed perperis eum de Joannis testimonio. de auditu patris vocis. de miraculorum operibus fuisse locutum. Christo itaque cum hac interfereret ductio. et neque animus erat de reprobandis. traditionum scripturarum loqui. tamquam propter sacras litteras. et ipse prohiberet de eo testimonium (ut enim nunc diximus. nulla de sacris litteris mentio antecesserat) sed volebat christus propter triplicia mox commemorata testimonia. quae illico promittunt. sacras quod sibi prohibere testimonium scripturas. Et haec est ab omnibus indubie approbata. scilicet expositoribus intera fidei veritas. quam autem tu dices magnopere asserendo idubiam esse veritatem. falsitas esse quincis mēda

Joan. v.

S. ix. Deinceps quod ridenda veniat tua in hac re imago. Cuiusmodi generatio. vel ex eo deprehendere debueras. quam tu ipse promittis solitum esse christum Rabinorum scripturas (ut ex tertia clausula constat) appellare traditiones. ex quo plane aduersus te sequitur. quod si dominus illic de Rabinorum scripturarum loqui instituisset (ut tu putas) clari utique atque perpendio se absoluisset. dicendo. scrutamini traditiones. quod vos in illis vitam putatis habere eternam. et ille testimonium prohibent de me. Dixit itaque Capnion quod te letargia ceperat. quod oculos tuos obduxerat caligo. ut tui oblitus. in sermone continuo et coherente. recitans cespitares conceptum sermonem eloquere ad plenum. attamen scito solum varia in ridentem. multasque habere vanitatem. Caue igitur ne multiplex sit sermo oris tui.

Ecclesiastes. vii
Job. vii.

Capnion decimum declarans Capnionem delirasse circa intelligentiam eius quod est scrutari scripturas

IOAN. REVCH.

Enimvero ut hoc aliter repetam dico ibi. dominum locutum fuisse de libris sacre scripture quod quidem negari non potest.

THEOLOGVS

S. i. Cuius spiritus contra veritatem timet. iuste ea percussus est plaga ut sibi inmet dicitur factus sit. et ore proprio se condemnet. Sic sic dum hoc Capnion asserit. inficias in non posse id quod per tua virili more. nescio quod trium dictionum perfecta energia. improbare enifus fueras. te utique arguis. te stragulo necas. palinodia cecinisti. dum ex vna parte. e christi solum dicentis. scrutamini scripturas. et. concludas non modo christum. in Biblia et Rabinorum libros. secasse scripturas. verum etiam astruxisti in

Job. xv.

Palinodia cecinisti a se distat Capnion Joan. v.

LIBER .I. CAP. X.

p̄. n̄. i. s̄. b̄. o. Chriſtū Rabinorū ſc̄pturas deſignaffe p̄. p̄. i. e. id ē illas
et nō alias. hoc nāq; ſynacula vult illa dictio almanica. eygentlich
a te originalr poſita. quā z tuus Rome interpres in dictōez latinā
ſuit p̄. p̄. e. Ex pte ſo altera de ſis ſacris chriſtū locutū h̄ dicis.

S. ii. Superi⁹ etiā ſol. vij. iſlij tui p̄. c̄. p̄. n̄. u. tue p̄. ſ. u. l. t. a. t. o. i. s. f. u. n. t.
damen. q̄ nephandū Thalmud iudeis p̄. ſ. e. r. u. a. r. e. s. ſ. u. p. d̄. i.
cto chriſti ſ̄. b̄. o. te collocaſſe aiebas. qđ vtiq; talit̄ vt nūc dicis itel
lectū. min⁹ q̄ nihil tuo p̄. n̄. c̄. i. p̄. a. l. i. o. d. u. x. i. ſ. ſ. e. t. p̄. p̄. o. ſ. i. t. o. Ad h̄ ſi qđdem
āncedēs Chriſt⁹ ſc̄pturas Bible ſerutari mādavit. nō plus p̄. ſ. e.
quit qđ intulit̄ p̄. ſ. e. q̄. e. s. p̄. u. t. a. t. r. a. d. i. t. o. e. s. q̄ s chriſt⁹ acriter repro
bavit z e q̄. b̄. o. Thalmud coact⁹ ē. veteſſe aſſeruari. atq; ad idē āncē
dens aſſe q̄. t̄. b. a. c. u. l. ſ. t. a. r. e. i. n. a. n. g. u. l. o. De his ſatis. Si plura inter
rogaueris Capnion. r̄. n̄. d. e. b. i. m⁹ tibi. IOAN. REVCH.

Quis tñ p̄. h. a. b. i. t. i. p̄. m. e. t. i. a. d. e. h. i. s. l. o. c. u. t. ſ. nō fuisse.

THEOLOGVS

S. iii. Stulta huiusmodi ē interrogatio. ſuſtine nos paulu
Eccleſiaſtes. vij. nouerat. z qđ i poſſibile factu ſuſpicar̄ Capnion. facile fiet. imo in
Dñd̄it q̄ ſal/poribo (nō nolis vt canis p̄. t. r. a. l. u. n. ā. o. b. l. a. t. r. a. r. e.) lat ſupq; p̄. b. a. t. ſ. u. e. r.
ua fide. chriſti vitit. dū tuū in te ſpiculū reſoſim⁹. ſi chriſto anim⁹ fuiſſet de Rabi
dictū de Thal noz ſc̄pt̄ loq; breui⁹ clariuſq; dixiſſet. Scrutamini traditōnes.
mudic⁹ libris qz vos putatis in illis habere vitā eternā.

accipi neq̄. t̄. m̄.
tis medijs.

Joan. v.

S. iiii. Et vt te forti⁹ ſtringam⁹ hāc tibi in diſſolubilē ad du
ci⁹ n̄. r̄. o. n. e. m. q̄. m̄. ſi chriſt⁹ z ſc̄ptur⁹ Rabinorū illic lo
cutus fuiſſet. ſibi p̄. i. repugnans z refragar⁹ fuiſſet. Nā ſeries ſ̄. b̄. o. z
chriſti eſt. Ego ab hoīe teſtimoniū nō accipio zc. Ego teſtimoniū
habeo maius Joāne zc. Scrutamini ſc̄pturas zc. vbi teſtimo
niū ſc̄pturaz. z hoīm z Joānis pluriſſecerit teſtimonio. ſatearis
oportet. Clarū ē aut. qm̄ teſtimoniū ex ſc̄ptur⁹ Rabinorū (qđ vti
qz ē teſtimoniū hūanū z ab hoīb) nō maius ſz lōge minus eē Joā
nis teſtimonio. Si itaq; ex vna pte chriſt⁹ maius teſtimoniū Jo
annis. z hoīm atteſtatōe req̄. ſ. u. i. t. Et ex altera pte ex Rabinis teſti
moniū accepit. p̄. ſ. e. q̄. e. s. ē eū ab hoīb z nō ab hoīb. mai⁹ teſtimo
niū Joānis teſtimonio. z nō mai⁹ accipe voluiſſe. Uides ne Cap
nion rōem hāc irreprobabilr p̄. b. a. r. e. qđ. tu. i. p̄. o. b. a. b. i. l. e. ſ. u. ſ. p. i. c. a. b. a. r̄.

S. luit dubiū
lectori
Luc. vij.

S. v. Quā pio lectori circa nūc n̄. a. ſubrepat ſcrupulus dicta
toz muliez maior p̄. p̄. h. e. t. a. Ex altera aut p̄. p̄. h. e. t. i. c. e. ſ. c̄. p̄. t. u. r. e. t. e. ſ. t. i. m. o.
niū Joānis teſtimonio p̄. ſ. e. r. a. t̄. Dic velim attēdat. qđ ſpūs reliq̄. rit
in ſc̄ptura. ſede Petri p̄. o. vbi poſtea q̄. Jeſum eē ceſiliū Petrus
p̄. b. a. u. e. r. a. t. p̄. v. o. c. e. p. a. t. e. r. n. ā. q̄. u. ā. e. c. e. l. i. s. a. l. l. a. t. ā. a. u. d. i. u. e. r. a. t. hic ſc̄. z. ē. ſ. i. l. i.
us me⁹ dilect⁹ zc. alia ſub necit p̄. b. a. r. o. e. m. d. i. c. e. s. h. a. b. e. m⁹ firmiore

LIBER I. CAP. X.

ppheticū s̄monē. Dauid sc̄z dicentē. fili⁹ meus es tu ego hodie ge-
nui te. Nū tibi videt̄ lector. hoc in loco pphetic⁹ p̄ferri s̄mo vel u/
ti firmior. p aplm Petz citate paterne vocis testificatōis. Qd̄ in
eū glossa declaratiuū exponit sensum. Si q̄s (ingens) testimonio
n̄ro min⁹ credit. qz in secreto gloriā redēptoris aspexim⁹. certe ser/
moni pphetico. nullus audebit d̄dicere. hec tibi. Sic sic hec p̄posi/
to inflectēdo n̄ro. p t̄to Joānis testimoniū ppheticis scripturis
designat̄ min⁹. in hoīm opinione. p quāto iudei ei⁹ testimoniū de
facili mag⁹ reiecerunt. Et si em̄ fuerit ab initio in magno apud eos
p̄cio habitus. nimirū Christo dicēte. Vos voluistis ad horā exul/
tare in luce ei⁹. Postremo t̄n eū p̄temptui habuere. Christo eis im/
properate. Matthei xj. Deniqz. Luce. vij. Venit Joānes neqz mā
ducās neqz bibens. z dicitis demoniū hz zc.

p̄s. q̄.

Matth. xj.
Luce. vij
Sup. v. ca.

S. Vj. Porro ad p̄positū redeundo. vnde digressi fueramus.
eraggerabim⁹ magis. Tu p̄fiteris Capnion. scripturas
magistroz saluatorē appellasse traditōes. z eas reprobasse. qd̄ qd̄
verz eē. Matthei. xv. et Marci. vij. attestatōibz liquet vbi christ⁹
in p̄sona dei eaz traditiōnū doctrinatōem execrat. Inuanū (inquā/
ens) me colūt docētes doctrinas z mādata hoīm. Et si diuo Aq̄na
ti. ad Titū p̄ ca. b̄to Augustino p̄formiter loq̄nti. fidē habemus
Quēadmodū in lege erāt aliq̄ de credēdis doctrine. aliq̄ at̄ erāt tā/
q̄ mādata religionis obseruāda. sic q̄qz p̄portionabilr p̄ter doctri/
nā legis de credēdis Iudei narratōnes q̄sdā fabulosas habebāt. z
p̄ter religiōis mādata ex lege dei manātia. q̄dā obseruāda habebāt.
q̄ traditōes vocabant̄. Et vtrozūqz Christ⁹ videt̄ in s̄bo allegato
auerfat⁹ fuisse doctrinatōem. Recte igit̄ dixeris Rabinoz scriptur/
as a d̄no reiectas. Cui si accesserit. qd̄ tibi an̄ hec ex b̄to Augustino
lucide mōstrauim⁹. p̄dictas sc̄z doctrinas ex q̄bz Thalmud p̄stat⁹
ē. fabulas (q̄bz fideles neqz intēdere debēt) ab ap̄lo eē appellatas
(cui z diuū oñdim⁹ adesse aq̄natē ter (nō minus) Thalmud fabu/
losum eē libzū asserentē. his inquā (resumpto qd̄ tu affirmas chri/
stum in s̄bo Scrutamini iussisse diligēter Thalmudicas scrutari
sc̄pturas) nequēs ē christū nō tā s̄bz p̄si. q̄ aplm saluatori christo
refragari. atqz tria vtriqz astruxisse. dū is libros q̄s reprobat de/
testaturqz. etiā diligēter ipemet mādat in scholis p̄scrutādos. Ille
s̄o (aplm dico) fabulas d̄t eē eas scripturas. z q̄bz fideles intēde
re nō debēt. q̄s scrutādas z tāqz p̄ scholasticē scrutatōis materia
habēdas. christus imperauerit.

Sciūs Tho.

Aug.

Christ⁹ z ap̄ls
s̄bz p̄s apud
Capnionē ad
ueriant̄.
Nota.

S. Vj. Adūciam⁹ n̄s illuminatissimū Augustinū. nō tā pro
summo habuisse incōuenienti q̄z p̄ heresi. colūnas z si/
dei fundatores. vti testimonijs scripturaz eaz. quas ip̄i carperūt
vl̄ reprobant̄. Un̄ dū heretic⁹ quispiā (licet falso) assereret. aplm

Aug.

LIBER I. CAP. X

p^o Thimo. p^o. teridere veteris testamēti hīstorias atq; genealogias. p^o ad Thf. p^o. vbi ait. ne intenderēt fabulis 7 genealogiis. Aug^o. obiurgādo hereticū. Quis (inq̄) ita nisi hereticus multū cecus erraret. Cur ḡ Salathas. iiii idē facit ap̄lus. si hic aniles fabulas iudicauit. Cur dē ad Salathas. dicite mihi sub lege esse volētes legem nō legistis. Abraā duos filios habuit 7c. Aperi hic oculos Capnion. 7 post mentem tr. Augustini vide hāc eē firmissimā illatōem. Thull^o ex q̄b^o p̄fect^o ē Thalmud scripturas sub noīe traditionū reprobauit. Ergo eas in testimoniū nō citauit. Ancedēs igit cū tuū sit. p̄sequēs tuū esse utiq; debuisset. 7 ideo nō de possibili tm̄. vez de facto aduersum te. ex tuis q̄q; sufficiēter ē p̄batū. hoc Christi dictū de Thalmudicis. salua fide. accipi nullo mō posse scripturū. Qm̄ h̄ esset christo ip̄in gere qd̄ beatus Aug^o. indignissimū iudicauit hereticūq; tribuere paulo ap̄lo. Pro deo nos eē loquutos. nō dubitam^o iudicatuos eē viros intelligētes. Que tu dicitur^o s̄s oculi nostri videbūt

IOAN. REVCH.

Qui em̄ p̄ncipis scrutari iubet. etiā illa q̄b^o agnoscunt. p̄p̄e dis/ cutere mādat. Prope. qz vere ita vult. pp̄ie. qz ex intētiōe. Inten/ debat em̄ illas sc̄pturas p̄p̄e. qz iubēs scrutari p̄ncipiū. iubet scruta/ ri sensum ei^o.

THEOLOGVS

Capnion ter/ giuersat p̄fic/ tā equocatōes

S. viii. Dic vt lectores ab erratorū tuorū intelligētia abdu/ cas Capnion tuo more p̄ dictōis. pp̄ie p̄ntiaz eq̄/ uocatōem tergiuersas. p̄inde ac si p̄ aduerbiū pp̄ie idē qd̄ apte. p̄grue. vl' p̄ueniēter. designauisses. cū reuera dictōe eadē. in tno p̄s/ lio exclusiue te vsū p̄stet. vt idē ip̄ortat qd̄ p̄cise aut solitarie. hu/ ius rei testē tui p̄siliū textū almanicū citam^o. fo. vii. facie sc̄da. qd̄ q̄ dem 7 sat tibi iā sup̄ius demōstrauim^o. Quo te p̄uincēte. op^o nō est facere plura s̄ba. Tu perge tui memor.

IOAN. REVCH.

Et qz libri illi sensum sacre sc̄pture interpretant iussit 7 illos scru/ tari. p̄p̄e. p̄ qz agnitōes sacra agnoscim^o sc̄pturā. imo qz nihil aliud ē sc̄pturas scrutari. q̄z earū p̄cipe sensuz. illū at̄ iudei nō poterāt itelli/ gere. nisi p̄ doctorū expōnes.

THEOLOGVS

S. ix. Bone Capnion qd̄ sic lethargice loq̄ris: Nū recolis ver/ bum christi de magistrorū scripturū q̄ traditōes dicunt te exposuisse. Nūqd̄ te teste. tāq̄ sc̄pture p̄stiferas corruptōes repro/ bavit christ^o ip̄as traditōes. Quo igit pacto. q̄ vect^o obliuione o vir mirifice hic dicis. sine eis intelligi nō posse sc̄pturas. Secus dūno eē tibi ostēdemus. dūmodo parūper p̄cesseris.

IOAN. REVCH.

Scripturas scrutari nihil aliud ē. q̄z doctorū 7 postillatorū vera/ ciū scripta 7 q̄mētaria p̄q̄rere. 7 id pp̄ie 7 pp̄rissime si dici p̄t.

LIBER I. CAP. X.

THEOLOGVS

S. X. In definitōne falsum accidere nos philosophia docuit q̄n
 p se pprietatē tribuisti pscrutatori scripture. sed quid penitus ali
 enuz & impertinens docebimus si auscultare velis q̄ qui cuiusuis
 aut scientie aut artis rudimentis capescendis operas nauāt. hi q̄
 dem sunt qui veluti pueri lacte. hoc est cōmētarijs & expositōe op̄
 habent. vt pote solide tectus intelligentie nōdum capaces. Taliū
 memoriam facit Ap̄lus Hebreoz q̄nto dicens. facti estis quibo
 lacte opus sit. nō solido cibo. Sed qui pro consuetudine exercita
 tos habent sensus. qui sez cōsueti sunt studio & lectione scriptura
 rum. vt notat glo. ibidez. hi nō p cōmentaria de textu. sed vicener
 sa cōmentaria leu glossemata aut expositōnes. p textus d̄nūdicāt
 et examinatis lime subiciūt. ea dum textui scrutato alludūt ap
 probando. aut reprobando cū textū non attigerint. Testes sunt
 om̄es in hoc genere cōmentandi versati. qui frequentissime etiā die
 bus his glosas vel expositōes pprias castigant. dum textui fide
 lius perlustrato. vident eas nō coherere Testes sunt eui nostri vi
 ri minime despiciendi. qui aliorū ideo insectantur cōmentaria. q̄
 textui sane intellecto nō videātur cōsonare. Scrutari itaq; scriptu
 ras nō est puerorū. sed eorū qui exercitatissimis pollent sensib; . et
 modo quē diximus. & nō vt tu ais per cōmentaria. Qd̄ si inficias
 ieris in sp̄m̄sanctū blasphemā p̄m̄esce. dum inuis sp̄m̄sanctum
 tam crudas. ieiunas. insulsasq; tradidisse scripturas. que cōmenta
 rijs ademptis. nulli v̄lui ad salutē esse possint. nullāq; sanam de se
 habeant salutifere veritatis intelligentiā aut intelligibilitatē.

Offēdit Cap
 tionē nō recte
 pscrutaciones
 scripture cōsi
 nuisse.

S. XI. Deniq; etiā hoc tuū dictū a veritate longius semotū esse
 ex hoc videre debueras Quia si scripturas scrutari nil ali
 ud est q̄ postillatoz cōmentaria perquirere. & hoc (vt tu ais) pro
 prie & ppriissime. quid reliquū est. nisi qui prima ediderint cōmen
 taria p̄m̄eni scripturarum expositores. neq; propriissime neq; p
 prie scrutatores fuisse scripturarum. Sequitur quoq; monstro
 sum illud assertione indignum. nō ad magistros proprie. sed ad di
 scipulos in exercitatorū sensuū propriissime & proprie scrutiniū per
 tinere scripturarū. Nec in quā deliramenta tuū dictū comitant

Blasphemia i
 sp̄m̄sanctum
 Ap̄d Cap. nō
 ipi p̄mi postil
 latores. s; eoz
 discipuli dū
 tarat fuerunt
 scripturarū
 scrutatores

S. XII. Dicamus igitur scrutari scripturas proprie & ppriis
 sime esse. textum in se medullitus & diligentissime pe
 netrando conspiciere. antecedentia quoq; & cōsequentia eiusdez tex
 tus inter se conferre. textum insuper vnus libri alterius libri tex
 tui exactissime comparare. et his p̄ueniā mentem seu sensum scrip
 ture fidelius colligere. Sic diuos Augustinū Hieronimum. reli

Vera defini
 tio scrutatiōis
 scripturarum

Et i.

LIBER I. CAP. XI.

Exemplū ex legi-
gistiis.

quos quoque omnes ad unum. sacros inuenies fecisse expositores
Sic doctus legis eum nec dignū duceret vocari legum scruta-
torem. qui solūmodo ad glossemata marginalia respiceret. et nun-
quā textum in seipso penetraret. quā potius nonnūquā tales et glossato-
res et glossis imozantes. legū corruptores haud iniuste dicuntur

fo. p. facie. ij.

falsa palliatio
retegitur

S. xiiij. Tametsi preterea veraciū perquirere cōmentaria po-
stillatorum esset scripturas scrutari. attamen neque te
Capnionem neque tuū mirabile cōsiliū. vel in minimo id releua-
ret Adeo nempe inter doctorū cōmentaria et postillas ex vna. et in-
ter scripturas Thalmudicas ex altera discernisti. vt cōmentaria in
quarto Thalmudicas vero mox post bibliā in secūdo ordine col-
locaueris. Verbus quoque christi (esto false) et Thalmudicis expo-
sisti. Quomodo ergo quā et Thalmudicis fecisti tuā falsam in-
terpretatōem palliare hic niteris tanquā de veraciū p̄metarijs postil-
latorū dictat: cū plurimū hincinde discrimen etiā apud te sit. nec p̄-
inde de vno dictū de alio verificabit.

Nico. ly.

Niero. sup. 3a
chariam.

S. xliij. Demū dum supponis veraces apud ipsos eē po-
stillatores. nō parū dissides a teipso et a vero. quā in
Nicolao lyzano legeras glossas iudeorū in magna parte esse falsas
quique fateris iudeos libros suos in christianos pro fidei sue defen-
sione cōposuisse. quibus alludit id diui Hieronymi quod in p̄phetijs quā
de christo sunt iudei solent tergiversari et mendacio occultare veri-
tatem et tu Capnion modo dicis apud eos esse veraces scriptura-
rum expositores. quorū cōmentaria scrutari iusserit christus. Nūc
hosce veraces vocitabis expositores. quorū doctrinā tanquā scriptu-
re pestiferā corruptionem christus reprobauit. Et si dicas. multa
vera dicūt. certe nō olfacis hanc p̄sequentia nō valere. huius vel il-
lius multe expositōes vere sunt. p̄inde ipse est verax. Donec cōcep-
tus sermo ad calcē p̄tingat effare. Sed oculoꝝ acies ne p̄stringas.
vt dolum animaduertere liceat.

¶ Capl'm. xi. continuans veram intelligentiā eius
quod est scrutari scripturas

IOAN. REVCHLIN.

Neque obstat quod dñs antiquorū traditōes dānauerit et reprehende-
rit. Thalmud enī plurimos in se p̄gestos cōtinet libros. quorum
aliqui optimi aliqui sunt pessimi. Thalmud ergo optimū quid et
pessimū. sicut de lingua dicere solemus. vt sit membrū quo nullūz
melius. nullūz peius. Due subcontrarie possunt eē simul vere. s̄z
non simul false. THEOLOGVS

fol. iij. facie. ij.
sui cōsiliij.

S. l. Ceci nō sumus Capnion. colliriū in manu tua cōsperim?
Vnde vt reliquis quoque patefiat prestigiū tuū. reminiscaris